

Hur var vikingarna egentligen?

De skriftliga källor vi har om vikingar kommer primärt från skildringar från andra kulturer än just vikingarna. Vikingarna hade inte en stor litterär tradition som stora delar av världen och därför finns det inga eller få samtida skildringar från vikingarna själva. Vi behöver därför granska andra källor för att kunna förstå hur vikingarna egentligen var. Nedan följer tre utdrag från olika skriftliga källor som beskriver vikingarna.

Ibn Fadlan beskriver vikingarna och dess seder

Ibn Fadlan var en arabisk resenär och krönikör som under 900-talet träffade folkgruppen ruser som man idag tror härstammar från Skandinavien och därmed skulle kunna beskrivas som vikingar. Ibn Fadlan skrev ner sina upplevelser med vikingarna i en bok. Nedan följer delar av hans vittnesskildring.

”Jag såg hur ruserna (vikingar) kommit med sina varor och slagit läger vid Volga-floden. Aldrig har jag sett så stora människor; de är långa som palmträd, och har ljus och rödaktig hy. De bär varken rockar eller kaftaner, men männen bär ett klädesplagg av grovt tyg, som de slänger över ena axeln, så att en hand förblir fri. Var och en bär en yxa, en dolk och ett svärd, och de ses aldrig utan dessa vapen. Deras svärd är breda, med vågiga linjer, och är tillverkade av frankerna. Från fingertopparna till nacken är varje man tatuerad med bilder av träd, levande varelser och andra saker (...). De är de smutsigaste varelser som Gud någonsin skapat. De torkar sig inte efter att de har bajsat eller kissat, och de badar inte efter samlag eller efter att ha ätit. De är som vilda åsnor (...).

De kommer från sitt eget land, ankrar sina skepp vid Volga, som är en stor flod, och bygger stora trähus på dess stränder. I varje hus bor tio eller tjugo av dem, mer eller mindre. Varje man har en upphöjd plattform där han sitter med de vackra kvinnor han har till salu. Det händer ofta att han njuter av en av dem medan en vän tittar på. Ibland är flera av dem upptagna med detta samtidigt, alla i full åsyn av varandra (...).

Varje morgon kommer en kvinna med en balja vatten och ställer den framför sin herre. Han tvättar sitt ansikte och händer i detta vatten och sedan sitt hår, kammar ut det över baljan. Sedan snyter han sig och spottar i baljan, och lämnar ingen smuts efter sig utan för över allt i vattnet. När han är klar, bär flickan baljan till mannen bredvid, som gör samma sak. Och så fortsätter hon att bära baljan från en till en annan, tills alla i huset har snytt sig och spottat i baljan, och har tvättat sitt ansikte och hår (...)

Så snart deras skepp har nått ankarplatsen, går alla i land, med bröd, kött, lök, mjölk och starka drycker. De går med dessa till en hög upprättstående träbit, utskuren med bilden av ett mänskligt ansikte; detta är omgiven av mindre statyer, och bakom dessa finns ytterligare höga

träbitar neddrivna i marken. Han går fram till den stora träfiguren, kastar sig ned framför den och talar till den på detta sätt: "Åh min herre, jag har kommit från ett avlägset land, med så och så många flickor och så och så många sobelskinn" och när han har räknat upp alla sina varor på detta sätt, fortsätter han, "Jag har med mig denna gåva till dig," och lägger fram det han har med sig framför trästatyn. Och sedan säger han, "Jag ber dig att skaffa mig en köpare som har guld och silvermynt, som köper av mig till min belåtenhet, och som inte avvisar några av mina krav." Efter att ha sagt detta, går han därifrån. Om hans handel går dåligt, återvänder han och ger en andra eller till och med en tredje gåva. Om han fortfarande har svårt att få det han önskar, ger han en gåva till en av de små statyerna och ber om dess förbön, och säger "Dessa är vår herres fruar och döttrar." Fortsätter på detta sätt, går han till varje staty i tur och ordning, ber till den, ber om dess förbön och bugar sig ödmjukt framför den. Om det då händer att hans handel går mycket bra och han blir av med all sin vara, rapporterar han: "Min herre har uppfyllt min önskan; nu är det min plikt att återgälda honom." Han tar sedan ett antal boskap och får, slaktar dem och ger en del av köttet till de fattiga."

Historia Regum

Historia Regum är en historisk bok som beskriver de tidiga åren i Britanniens historia. Bokens upphovsman sägs vara munken Symeon av Durham. Boken ska vara skriven runt mitten av 1100-talet.

"Samma år [793 e.Kr.] kom hedningarna från de norra regionerna med en flotta till Storbritannien som stickande getingar och spred sig åt alla håll som fruktansvärda vargar. De rånade, slet och slaktade inte bara dragdjur, får och oxar, utan även präster och diakoner, och grupper av munkar och nunnor. De kom till kyrkan i Lindisfarne, ödelade allt med grym plundring, trampade de heliga platserna med smutsiga steg, grävde upp altarna och tog alla kyrkans skatter. De dödade några av bröderna, tog några med sig i bojor, många drev de ut, nakna och utsatta för förolämpningar, några dränkte de i havet..."

Annals Bertiniani

Annals Bertiniani var en krönika som beskrev norra Frankrikes historia under 800-talet. Boken är skriven av munkar i klostret Sankt Bertin. Dessa år och utdrag är bara ett urval från krönikan, av de år som boken behandlar nämns vikingar varje år utom två.

"837

Nordmännen attackerade Frisia vid den här tiden med sin vanliga överraskningsattack. De överföll vårt folk oförberedda på en ö som heter Walcheren, och dödade många av dem och plundrade ännu fler. De stannade på ön ett tag och tog så mycket skatt som de ville. Sedan anföll de Dorestad med samma raseri och tog skatt på samma sätt. När kejsaren hörde om dessa attacker, sköt han upp sin planerade resa till Rom och skyndade genast till fästningen Nijmegen nära Dorestad. När nordmännen hörde om hans ankomst dit, drog de sig tillbaka direkt.

842

Vid den tiden gjorde en flotta av nordmän en överraskningsattack vid gryningen på handelsplatsen Quentovic. De plundrade och ödelade den, och tillfångatog eller massakrerade invånarna av båda könen. De lämnade inget kvar i staden förutom de byggnader som de fick betalt för att skona. Dessa pirater seglade uppför Rhône till nära Arles, härjade allt på sin väg och kom undan helt oskadda, med sina skepp lastade med byte.

843

Nordmän-pirater attackerade Nantes, dödade biskopen och många präster och lekmän av båda könen, och plundrade staden. Sedan attackerade de de västra delarna av Akvitanien för att ödelägga dem också. Slutligen landsteg de på en viss ö, förde över sina hushåll från fastlandet och bestämde sig för att övervintra där i något som liknade en permanent bosättning.

845

En mycket hård vinter. I mars seglade 120 skepp av nordmännen uppför Seine till Paris, ödelade allt på båda sidor och mötte inte minsta motstånd. Karl försökte göra motstånd, men insåg att hans män omöjligt kunde vinna. Så han gjorde en överenskommelse med dem: genom att överlämna 7 000 pund [silver] som muta, hindrade han dem från att avancera vidare och övertalade dem att ge sig av.

876

Under tiden blev en grupp nordmän döpta av abboten Hugo, och därefter presenterades de för kejsaren. Han gav dem gåvor och skickade tillbaka dem till sitt eget folk, men därefter levde de, som typiska nordmän, enligt den hedniska sedvänjan precis som tidigare.”

Frågor till utdragen

1. Beskriv kort hur de olika utdragen beskriver vikingarna.
2. Gör en källkritisk analys utifrån de källkritiska kriterierna på källan Historia Regum.
3. Om Joakim ställer frågan: Hur var vikingarna? Är det en bra fråga att ställa till källorna?
4. Diskutera vilka för- och nackdelar det finns med att ställa den frågan till källorna.
5. Formulera en egen historisk fråga som är passande att ställa till källorna.
6. Diskutera vilka problem det finns med att besvara din fråga utifrån källorna.